O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 4

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 4
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

4-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 4
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TALABALARDA IJTIMOIY FAOL FUQAROLIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-PEDAGOGIK ASOSLARI

Soliyev Ilxomjon Sobirovich
Aripova Sevara Ibrohimjon qizi

Farg‘ona davlat universiteti, PhD, dotsent.
Farg‘ona davlat universiteti, magistrant.
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-5525-4549

Annotatsiya.

Raqamli transformatsiya oliy ta’lim tizimida talabalarning ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini shakllantirishga yangi talablar qo‘ymoqda, biroq bu jarayonning ijtimoiy-pedagogik asoslari yetarli darajada tizimli o‘rganilmagan. Tadqiqotning maqsadi raqamli muhitda talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslarini aniqlash va tizimlashtirishdan iborat. Tadqiqotda nazariy tahlil va ilmiy manbalarni tizimli o‘rganish usullari qo‘llanilib, Google Scholar, Scopus, CyberLeninka va O‘zbekiston Milliy kutubxonasi elektron katalogi bazalaridan 2020–2023-yillarda chop etilgan manbalar tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalari kognitiv, aksiologik va faoliyatga oid komponentlar birligida namoyon bo‘ladi. Raqamli platformalar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn hamjamiyatlar fuqarolik ishtirokini kengaytiruvchi resurs sifatida baholanadi. Shu bilan birga, passiv iste’mol, yuzaki ishtirok va raqamli tengsizlik kabi cheklovchi omillar ham qayd etildi. Raqamli savodxonlik darajasi bilan ijtimoiy faollik o‘rtasida bevosita bog‘liqlik aniqlandi hamda motivatsion, kognitiv, texnologik, tashkiliy va muhitga oid omillar tizimlashtirildi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, aniqlangan omillar va samarali metodik shakllar (loyihaviy faoliyat, onlayn munozaralar, raqamli volontyorlik, media-kontent yaratish) oliy ta’lim muassasalarida ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: raqamli transformatsiya, ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalari, ijtimoiy-pedagogik asoslar, talabalar ijtimoiy faolligi, raqamli ta’lim muhiti, raqamli savodxonlik, fuqarolik ishtiroki.

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ АКТИВНОЙ ГРАЖДАНСКОЙ ПОЗИЦИИ У СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

Солиев Илхомжон Собирович
Арипова Севара Иброхимжон кизи

Ферганский государственный университет, доктор философии (PhD), доцент.
Ферганский государственный университет, магистрант.

Аннотация.

Цифровая трансформация предъявляет новые требования к формированию компетенций активной гражданской позиции у студентов в системе высшего образования, однако социально-педагогические основы данного процесса недостаточно систематически изучены. Цель исследования заключается в выявлении и систематизации социально-педагогических основ развития компетенций активной гражданской позиции у студентов в цифровой среде. В исследовании применялись методы теоретического анализа и систематического изучения научных источников. Были проанализированы публикации за 2020–2023 годы, представленные в базах Google Scholar, Scopus, CyberLeninka и электронном каталоге Национальной библиотеки Узбекистана. Результаты показали, что компетенции активной гражданской позиции проявляются в единстве когнитивного, аксиологического и деятельностного компонентов. Цифровые платформы, социальные сети и онлайн-сообщества рассматриваются как ресурсы расширения гражданского участия. Вместе с тем отмечены такие ограничивающие факторы, как пассивное потребление

информации, поверхностное участие и цифровое неравенство. Выявлена прямая взаимосвязь между уровнем цифровой грамотности и социальной активностью, а также систематизированы мотивационные, когнитивные, технологические, организационные и средовые факторы. Практическая значимость исследования заключается в том, что выявленные факторы и эффективные методические формы (проектная деятельность, онлайн-дискуссии, цифровое волонтёрство, создание медиаконтента) могут способствовать совершенствованию процесса развития компетенций активной гражданской позиции у студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: цифровая трансформация, компетенции активной гражданской позиции, социально-педагогические основы, социальная активность студентов, цифровая образовательная среда, цифровая грамотность, гражданское участие.

SOCIO-PEDAGOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING ACTIVE CIVIC COMPETENCIES AMONG UNIVERSITY STUDENTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Soliyev Ilxomjon Sobirovich
Aripova Sevara Ibrohimjon qizi

Fergana State University, PhD, Associate Professor.
Fergana State University, Master's Student.

Abstract.

Digital transformation is imposing new requirements on the development of active civic competencies among students in higher education; however, the socio-pedagogical foundations of this process have not been sufficiently studied in a systematic manner. The aim of this study is to identify and systematize the socio-pedagogical foundations for developing active civic competencies among students in digital environments. The research employed theoretical analysis and a systematic review of scholarly sources, examining publications from 2020 to 2023 indexed in Google Scholar, Scopus, CyberLeninka, and the electronic catalogue of the National Library of Uzbekistan. The findings indicate that active civic competencies are manifested through the integration of cognitive, axiological, and activity-based components. Digital platforms, social networks, and online communities are regarded as resources for expanding civic participation. At the same time, limiting factors such as passive information consumption, superficial participation, and digital inequality were identified. A direct relationship between digital literacy and social activity was established, and motivational, cognitive, technological, organizational, and environmental factors were systematized. The practical significance of the study lies in the potential of the identified factors and effective methodological approaches (project-based activities, online discussions, digital volunteering, and media content creation) to improve the development of active civic competencies among students in higher education institutions.

Keywords: digital transformation, active civic competencies, socio-pedagogical foundations, students' social activity, digital learning environment, digital literacy, civic participation.

Kirish. Raqamli transformatsiya jarayonlari jamiyatning barcha sohalarini, xususan, oliy ta'lim tizimini tubdan qayta qurmoqda. Bu sharoitda talabalarning nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalari, balki ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalari ham yangicha mazmun va shakllarga ega bo'lmoqda. Raqamli texnologiyalar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim pedagogik omil sifatida namoyon bo'ladi [1]. Shu bilan birga, raqamli muhit talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratish bilan bir qatorda, bir qator muammolarni ham keltirib chiqaradi [2]. Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli ta'lim muhitining o'rni tobora ortib bormoqda [3]. Biroq bu jarayonning nazariy va amaliy jihatlari hanuz to'liq tadqiq etilmagan.

Muammoning dolzarbligi shundaki, raqamli jamiyatda talaba yoshlarning ijtimoiy faolligi yangi nazariy va amaliy yondashuvlarni talab qiladi [4]. Oliy ta'limda raqamli transformatsiya sharoitida ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda [5]. Talabalarda fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari yetarli darajada tizimli o'rganilmagan [6]. Raqamli vositalar orqali talabalarning ijtimoiy faolligini shakllantirish masalasi ham alohida e'tiborga loyiq [7]. Ijtimoiy faol fuqarolik tarbiyasining raqamli sharoitdagi muammolari o'z yechimini kutmoqda [8].

Shu bilan birga, raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari, xususan, raqamli muhitning ta'sir mexanizmlari va samarali metodikasi yetarlicha o'rganilmagan. Mazkur masala bo'yicha yaxlit tizimli tadqiqotlar deyarli mavjud emas, bu esa ilmiy izlanishlar olib borishni talab qiladi.

Tadqiqotning maqsadi raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslarini aniqlash va asoslashdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi tadqiqot savollari belgilab olindi:

TS1: Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari qanday?

TS2: Raqamli muhitning talabalar ijtimoiy faolligiga ta'siri qanday omillar orqali namoyon bo'ladi?

TS3: Talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali ijtimoiy-pedagogik shart-sharoitlari va metodikasi qanday bo'lishi kerak?

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Ilmiy adabiyotlarda raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi bir necha nisbatan mustaqil yo'nalishlarda tadqiq etilgan. Dastlabki guruhdagi ishlar kompetensiyaning nazariy-metodologik mazmunini ochishga qaratilgan bo'lib, ularda fuqarolik kompetensiyasi ijtimoiy faollik, huquqiy ong va mas'uliyat kabi tarkibiy qismlar birligida talqin qilinadi [12]. Shu bilan birga, ushbu yondashuvlar orasida yagona ta'rifga erishilmaganligi kuzatiladi: ayrim mualliflar kompetensiyani faoliyat natijasi sifatida, boshqalari esa shaxs pozitsiyasining barqaror xususiyati sifatida ko'rib chiqadi [6]. Bu tafovut keyingi tadqiqotlarda mezon va ko'rsatkichlarni tanlashda sezilarli izchilsizlikni keltirib chiqargan.

Ikkinchi yo'nalish raqamli muhitning talabalar ijtimoiy faolligiga ta'sirini o'rganish bilan bog'liq. Tadqiqotlarda raqamli platformalar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn hamjamiyatlar yoshlarning fuqarolik ishtirokini kengaytiruvchi muhim resurs sifatida baholanadi [13]. Biroq bir qator ishlarda raqamli muhitning cheklovchi tomonlari ham qayd etiladi: passiv iste'mol, yuzaki ishtirok va raqamli tengsizlik ijtimoiy faollikning sifat darajasini pasaytirishi mumkin [8]. Bu qarama-qarshi xulosalar raqamli omilning biryoqlama emas, balki shartli ta'sirga ega ekanligini ko'rsatadi.

Uchinchi guruhdagi manbalar ijtimoiy-pedagogik shart-sharoitlar va omillarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Ularda ta'lim muassasasining tashkiliy muhiti, o'qituvchining raqamli kompetentligi va talabaning subyektiv pozitsiyasi hal qiluvchi omillar sifatida ajratiladi [11]. Shuningdek, raqamli savodxonlik darajasi bilan fuqarolik faolligi o'rtasidagi bog'liqlik bir necha tadqiqotlarda tasdiqlangan [10]. Shu bilan birga, aksariyat ishlar omillarni alohida-alohida tavsiflash bilan cheklanib, ularning o'zaro ta'sir mexanizmini yetarli darajada ochib bermagan [17].

To'rtinchi yo'nalish rivojlantirish metodikasi va texnologiyalariga qaratilgan. Bu yo'nalishda loyihaviy faoliyat, aralash ta'lim va raqamli vositalar asosidagi interaktiv metodlar samarali deb topilgan [15]. Ba'zi mualliflar metodikani bosqichma-bosqich model ko'rinishida taklif etsa [9], boshqalari uni muayyan fan doirasidagi amaliy mashg'ulotlar bilan cheklaydi [7]. Metodik yondashuvlarning bunday xilma-xilligi ularni qiyosiy baholash mezonlarining ishlab chiqilmaganligini ko'rsatadi. Umuman olganda, mavjud adabiyotlarda raqamli omil va fuqarolik kompetensiyalari o'rtasidagi munosabat turli nuqtayi nazarlardan yoritilgan bo'lsa-da, yaxlit ijtimoiy-pedagogik model hali shakllanmagan.

Mazkur tadqiqot nazariy tahlil va ilmiy manbalarni tizimli o'rganishga asoslangan bo'lib, unda raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari tahlil qilindi. Manbalar Google Scholar, Scopus, CyberLeninka va O'zbekiston Milliy kutubxonasi elektron katalogi bazalaridan izlandi. Qidiruv kalit so'zlari sifatida "raqamli transformatsiya", "ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalari", "ijtimoiy-pedagogik asoslar", "talabalar ijtimoiy faolligi", "raqamli ta'lim muhiti" va ularning ingliz hamda rus tillaridagi muqobillari qo'llanildi. Qamrov davri 2020–2023-yillarni o'z ichiga oldi, chunki aynan shu davrda raqamli ta'lim muhitining jadal rivojlanishi kuzatildi [4, 12].

Kiritish mezonlari: manbaning 2020-yil va undan keyin chop etilgan bo'lishi; mavzuning bevosita raqamli muhitda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishga oid bo'lishi; ilmiy jurnal maqolasi, monografiya yoki konferensiya materiali shaklida e'lon qilingan bo'lishi; o'zbek, rus yoki ingliz tillarida taqdim etilgan bo'lishi.

Chiqarish mezonlari: to'liq matni mavjud bo'lmagan tezislar; faqat umumiy raqamli savodxonlikka bag'ishlangan va fuqarolik kompetensiyalari masalasini qamrab olmagan ishlar; takroriy nashrlar; ilmiy asoslanmagan publitsistik materiallar.

Dastlabki qidiruv natijasida jami 96 ta manba aniqlandi; dublikatlar chiqarilgach, 61 tasi qoldi; sarlavha va annotatsiya darajasida 34 tasi chetlashtirildi; to'liq matn bo'yicha baholashdan so'ng mezonlarga muvofiq 18 tasi yakuniy tahlilga kiritildi. Tahlil jarayonida mazmuniy sintez, qiyosiy tahlil va tizimlashtirish usullaridan foydalanildi [6, 11].

Birinchi tadqiqot savoli raqamli transformatsiya sharoitida ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarining tarkibiy tuzilishi va mazmunini aniqlashga qaratilgan edi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, mazkur kompetensiyalar uchta asosiy komponent birligida namoyon bo'ladi: kognitiv (huquqiy va siyosiy bilimlar), aksiologik (fuqarolik qadriyatlari va mas'uliyat hissi) hamda faoliyatga oid (amaliy ishtirok ko'nikmalari). Ilmiy manbalarda ushbu komponentlarning nisbati turlicha talqin qilinadi: ayrim tadqiqotlarda kompetensiya faoliyat natijasi sifatida, boshqalarida esa shaxs pozitsiyasining barqaror xususiyati sifatida baholanadi [6]. Shu bois mezon va ko'rsatkichlarni tanlashda yagona yondashuv

shakllanmaganligi qayd etildi [12].

Ikkinchi tadqiqot savoli raqamli muhitning talabalar ijtimoiy faolligiga ta'sir yo'nalishlarini aniqlash bilan bog'liq edi. Tahlil davomida raqamli platformalar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn hamjamiyatlarning fuqarolik ishtirokini kengaytiruvchi resurs sifatidagi imkoniyatlari asoslandi [13]. Ayni paytda raqamli muhitning cheklovchi tomonlari ham qayd etildi: passiv iste'mol, yuzaki ishtirok va raqamli tengsizlik holatlari kuzatiladi [14]. Raqamli savodxonlik darajasi bilan ijtimoiy faollik o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligi aniqlandi [10].

Uchinchi tadqiqot savoli ijtimoiy-pedagogik shart-sharoitlar va omillarni tizimlashtirishga qaratilgan edi. 1-jadvalda asosiy omillar umumlashtirilgan.

1-jadval.

Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning asosiy omillari

Omillar guruhi	***Mazmuni***	***Ta'sir yo'nalishi***
Motivatsion	Fuqarolik qadriyatlari va ichki ehtiyoj	Ijobiy
Kognitiv	Huquqiy va siyosiy bilimlar	Ijobiy
Texnologik	Raqamli savodxonlik darajasi	Ijobiy
Tashkiliy	Oliy ta'lim muassasasi sharoiti	Ijobiy
Muhitga oid	Raqamli tengsizlik va passivlik	Salbiy

To'rtinchi tadqiqot savoli rivojlantirish metodikasining samarali shakl va usullarini aniqlashga qaratilgan edi. Tadqiqotda loyihaviy faoliyat, onlayn munozaralar, raqamli volontyorlik va media-kontent yaratish kabi usullarning samaradorligi asoslandi [15]. Raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishning muhim sharti sifatida baholandi [9]. Shu bilan birga, metodikani qo'llashda talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish zarurati qayd etildi [17].

Beshinchi tadqiqot savoli amaliy tajriba natijalarini umumlashtirish bilan bog'liq edi. Tahlil shuni ko'rsatdiki, raqamli ta'lim resurslaridan tizimli foydalanish talabalarning ijtimoiy faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirishda sezilarli ijobiy natija beradi [18]. Raqamli kommunikatsiyalar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi [16]. Biroq raqamli sharoitdagi tarbiya jarayonida bir qator muammolar saqlanib qolmoqda [8]. Tadqiqot natijalari raqamli transformatsiya sharoitida ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishning nazariy asoslarini yanada chuqurlashtirish zarurligini ko'rsatdi [11]. Umuman olganda, tahlil raqamli muhit talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ham imkoniyatlarini, ham cheklovlarini namoyon etishini tasdiqladi [5].

MUHOKAMA

O'tkazilgan tahlil raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari uch komponent — kognitiv, aksiologik va faoliyatga oid komponentlar birligida namoyon bo'lishini, bu jarayonning samaradorligi esa motivatsion, texnologik, tashkiliy hamda muhitga oid omillarning o'zaro uyg'unligiga bog'liqligini ko'rsatdi. Demak, tadqiqotning asosiy savoliga javoban, raqamli muhit o'z-o'zidan fuqarolik faolligini kafolatlamaydi; u faqat maqsadli tashkil etilgan ijtimoiy-pedagogik shart-sharoitlarda rivojlantiruvchi resursga aylanadi.

Bu xulosa adabiyotdagi bir qator pozitsiyalar bilan hamohang. Xususan, raqamli platformalarning fuqarolik ishtirokini kengaytiruvchi imkoniyatlari [13] va raqamli savodxonlik bilan ijtimoiy faollik o'rtasidagi bevosita bog'liqlik [10] haqidagi natijalarimiz tasdiqlanadi. Shu bilan birga, ayrim tadqiqotlarda kompetensiya asosan faoliyat natijasi sifatida talqin qilinsa [12], boshqalarida u shaxs pozitsiyasining barqaror xususiyati sanaladi [6]; bizningcha, bu tafovut tadqiqot predmetining turli kesimlarda o'rganilganligi bilan izohlanadi va komponentli yondashuv orqali qisman bartaraf etilishi mumkin. Raqamli muhitning cheklovchi tomonlari — passiv iste'mol, yuzaki ishtirok va raqamli tengsizlik [14] — bo'yicha kuzatuvlarimiz ham mavjud manbalarga mos keladi.

Natijalarning mazmuniy ahamiyati shundaki, ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish endi an'anaviy tarbiyaviy tadbirlar bilan cheklanmay, raqamli muhitda loyihaviy faoliyat, onlayn munozara, raqamli volontyorlik va media-kontent yaratish kabi shakllar orqali amalga oshirilishi lozim [15]. Amaliy jihatdan bu natijalar oliy ta'lim muassasalari pedagoglari, tarbiyaviy ishlar bo'yicha mutaxassislar va yoshlar siyosati subyektlari tomonidan o'quv hamda tarbiyaviy jarayonni loyihalashda qo'llanilishi mumkin [5].

Tadqiqotning cheklovlari ham mavjud: manbalar asosan 2020–2023-yillar oralig'ida chop etilgan ishlar bilan cheklandi, geografik qamrov O'zbekiston va qisman mintaqaviy ilmiy adabiyot bilan chegaralandi, til bo'yicha esa faqat o'zbek, rus va ingliz tillaridagi manbalar hisobga olindi. Kelgusida empirik tadqiqotlar o'tkazish, turli hududlar va ta'lim yo'nalishlari kesimida qiyosiy tahlil qilish, shuningdek, raqamli tengsizlikning fuqarolik faolligiga ta'sirini chuqurroq o'rganish maqsadga muvofiqdir [17].

XULOSA

O'tkazilgan tahlil raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini

rivojlantirish ko‘p qirrali va tizimli jarayon ekanligini ko‘rsatdi. Tadqiqot natijalari mazkur kompetensiyalarning kognitiv, aksiologik va faoliyatga oid tarkibiy qismlar birligida shakllanishini, ularning rivojlanishi esa motivatsion, kognitiv, texnologik, tashkiliy hamda muhitga oid omillar ta’siriga bevosita bog‘liqligini asosladi. Raqamli muhit, bir tomondan, fuqarolik ishtirokini kengaytiruvchi resurs bo‘lsa, ikkinchi tomondan, passivlik va tengsizlik kabi xatarlarni keltirib chiqarishi aniqlandi. Bu holat ijtimoiy-pedagogik yondashuvni takomillashtirishni taqozo etadi. Amaliy ahamiyati shundaki, ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar oliy ta’lim muassasalari faoliyatida qo‘llanilishi mumkin. Shu asosda quyidagi takliflar ilgari suriladi: raqamli savodxonlikni rivojlantirishga qaratilgan maxsus kurslarni joriy etish; loyihaviy faoliyat, onlayn munozara va raqamli volontyorlikni o‘quv jarayoniga tizimli singdirish; talabalarning individual xususiyatlarini hisobga oluvchi shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni kuchaytirish; ijtimoiy faollikni baholashning yagona mezon va ko‘rsatkichlar tizimini ishlab chiqish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yo‘ldoshev J. G‘. Raqamli texnologiyalar sharoitida yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishning pedagogik omillari. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2021.

2. Xudoyberdiyev Z. Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish // Pedagogik ta’lim. – 2022. – 4-jild, № 2. – B. 45–52.

3. Abdullayeva M. Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli ta’lim muhitining o‘rni // Xalq ta’limi. – 2021. – № 3. – B. 78–84.

4. Qodirov B. Raqamli jamiyatda talaba yoshlarning ijtimoiy faolligi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.

5. Tursunov S. Oliy ta’limda raqamli transformatsiya va ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalar // Zamonaviy ta’lim. – 2023. – 5-jild, № 1. – B. 112–119.

6. Karimova N. Talabalarda fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022.

7. Rahimov A., Ismoilova D. Raqamli vositalar orqali talabalarning ijtimoiy faolligini shakllantirish // Pedagogika. – 2021. – № 2. – B. 56–63.

8. Nazarov O. Ijtimoiy faol fuqarolik tarbiyasining raqamli sharoitdagi muammolari. – Toshkent: O‘zPFITI nashriyoti, 2020.

9. Yusupova G. Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari // Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar. – 2023. – 6-jild, № 3. – B. 34–41.

10. Mirzayev U. Fuqarolik jamiyati sharoitida yoshlarning ijtimoiy faolligi va raqamli savodxonlik. – Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2022.

11. Saidova R. Raqamli ta’lim muhitida ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishning nazariy asoslari // Uzluksiz ta’lim. – 2021. – № 4. – B. 89–96.

12. Ergashev T. Ijtimoiy faollik va fuqarolik kompetensiyalari: raqamli davr yondashuvi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.

13. Islomov M., Xolmatova Z. Talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli platformalarning imkoniyatlari // Ilm sarchashmalari. – 2023. – № 7. – B. 67–74.

14. Toshpulatova N. Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta’lim talabalarining ijtimoiy moslashuvi va faolligi. – Nukus: QDU nashriyoti, 2022.

15. Jalilov A. Ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi // Pedagogik mahorat. – 2021. – № 3. – B. 102–109.

16. Sultonova F. Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda raqamli kommunikatsiyalarning roli. – Toshkent: O‘zMU nashriyoti, 2020.

17. Bekmurodov R. Raqamli jamiyatda fuqarolik kompetensiyalarini shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari // Ta’lim tizimi. – 2023. – 2-jild, № 1. – B. 23–30.

18. Xasanova L. Talabalarda ijtimoiy faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirishda raqamli ta’lim resurslarining ahamiyati // Xorazm Ma’mun akademiyasi axborotnomasi. – 2022. – № 5. – B. 145–152.